

**VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS
VIDAUS AUDITO SKYRIUS**

**VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS
PROGRAMŲ (PLANAVIMO) VIDAUS AUDITO ATASKAITA**

2016-06-30 Nr. 14.2-1

VILNIUS

Vidaus auditas atliktas: 2016-02-22 – 2016-06-30

Vidaus auditą atliko: Vidaus audito skyriaus vedėjas Rolandas Pauža

Turinys

I. ĮVADINĖ DALIS.....	3
1.1. Vidaus audito motyvai.....	3
1.2. Vidaus audito vykdytojas ir atlikimo terminas.....	3
1.3. Vidaus audito tikslai.....	3
1.4. Vidaus audito apimtis ir procedūros.....	3
1.5. Vertinimo kriterijai.....	4
II. DĖSTOMOJI DALIS. VIDAUS AUDITO METU NUSTATYTI FAKTAI IR REKOMENDACIJOS.....	5
2.1. Vyriausybės programa.....	5
2.2. Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija ir jos įgyvendinimas.....	5
2.3. Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategija ir jos įgyvendinimas.....	5
2.4. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008–2015 metų plėtros strategija ir jos įgyvendinimas.....	7
2.5. Nacionalinė šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programa ir jos įgyvendinimas....	8
2.6. Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos strategija ir jos įgyvendinimas.....	9
2.7. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos strategija.....	10
2.8. Energetikos ir geriamojo vandens sektorių kainų reguliavimo bei rinkos priežiūros programa (tęstinė).....	14
2.9. Energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programos.....	15
2.10. Kovos su korupcija programa.....	17
2.11. Komisijos veiklos efektyvumo vertinimas.....	18
2.12. Vidaus kontrolės vertinimas.....	19
III. IŠVADOS.....	20

Priedai:

Priedas Nr. 1. Rekomendacijų sąrašas

I. ĮVADINĖ DALIS

1.1. Vidaus audito motyvai

Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) programų (planavimo) vidaus auditas buvo atliktas pagal Komisijos Vidaus audito skyriaus 2016 m. veiklos planą, suderintą su Komisijos pirmininku. Vidaus auditas suplanuotas ir atliktas vadovaujantis Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, Komisijos Vidaus audito skyriaus Vidaus audito metodika ir kitais vidaus auditą reglamentuojančiais teisės aktais.

1.2. Vidaus audito vykdytojas ir atlikimo terminas

Vidaus auditą atliko Komisijos Vidaus audito skyriaus vedėjas Rolandas Pauža. Vidaus auditas buvo atliekamas nuo 2016 m. vasario 22 d. iki 2016 m. birželio 13 d. (vidaus audito ataskaitos projekto pateikimo audituojamiesiems data). Ilgą vidaus audito atlikimo terminą lėmė vidaus auditoriaus kasmetinės atostogos ir aukštesnio prioriteto, su institucijos vidaus kontrolės vertinimu susiję darbai.

1.3. Vidaus audito tikslai

1. Įvertinti Komisijos vykdomų programų įgyvendinimą.
2. Įvertinti strateginio veiklos plano rengimą.
3. Įvertinti metinio veiklos plano rengimą.
4. Įvertinti vidaus kontrolę ir vidaus audito ataskaitoje pateikti vertinimo išvadą: labai gera, gera, patenkinama ar silpna.

1.4. Vidaus audito apimtis ir procedūros

Vidaus audito objektas – Komisijos vykdomos programos; Komisijos strateginis veiklos planas; Komisijos metinis veiklos planas.

Vidaus audito subjektai – Komisijos Veiklos valdymo skyrius, Bendrasis informacijos centras, kiti struktūriniai padaliniai.

Audituojamas laikotarpis – nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2016 m. birželio 13 d.

Vidaus audito objektai:

1. **Planavimo dokumentai:**

- Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija¹;
- Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008–2015 metų plėtros strategija²;
- Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategija³;
- Nacionalinė šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programa⁴;
- Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos strategija⁵;
- Valstybinė vartotojų teisių apsaugos strategija.

¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“.

² Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. rugpjūčio 27 d. nutarimu Nr. 832 „Dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008–2015 metų plėtros strategijos patvirtinimo“.

³ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 789 „Dėl Nacionalinės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategijos patvirtinimo“.

⁴ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. kovo 18 d. nutarimu Nr. 284 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“.

⁵ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2375 „Dėl nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos patvirtinimo“.

2. **Komisijos vykdomos programos:**

- Energetikos ir geriamojo vandens sektorių kainų reguliavimo bei rinkos priežiūros programa (tęstinė);
 - Energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016-2017 m. programa⁶;
 - Kovos su korupcija programa⁷;
 - Komisijos energetinių paslaugų vartotojų bei ūkio subjektų švietimo ir ugdymo programa⁸;
 - Komisijos veiklos žinomumo visuomenėje didinimo 2014-2015 m. programa⁹.
3. Komisijos strateginis veiklos planas;
 4. Komisijos veiklos efektyvumo vertinimo kriterijai;
 5. Kokybės vadybos sistemos Strateginio valdymo procesas;
 6. Komisijos vidaus teisės aktai;
 7. Vidaus kontrolė.

Atliekant vidaus auditą buvo laikomasi prielaidos, kad audituojami subjektai pateikė išsamią ir objektyvią nuomonę, o pateikti duomenys yra teisingi, dokumentai – išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

Analizės metu surinkta informacija, įrodymai įforminti audito darbo dokumentuose, gauta ir susisteminta informacija pateikiama vidaus audito ataskaitoje.

Vidaus audito tikslams pasiekti bei išvadoms pagrįsti buvo vertinti iš audituojamųjų subjektų gauti duomenys bei kita aktuali informacija, turinti įtakos audituojamųjų subjektų veiklai.

Patikimiems įrodymams gauti taikytos šios vidaus audito procedūros:

- Paklausimas (prašymai Komisijos struktūriniams padaliniais pateikti su audituojama tema susijusią informaciją);
- Patvirtinimas (informacijos gavimas iš Komisijos struktūrinių padalinių);
- Analizė (iš Komisijos struktūrinių padalinių gautos informacijos analizė, Komisijos dokumentų valdymo sistemoje @vilys saugomų dokumentų analizė, su audituojamos funkcijos reguliavimu susijusių teisės aktų analizė);
- Patikrinimas (gautos informacijos vertinimas).

Apibendrinta informacija bei galutinės išvados pateiktos šioje vidaus audito ataskaitoje.

Vidaus audito metu laikytasi prielaidos, kad gauta informacija atitinka tikrovę.

1.5. Vertinimo kriterijai

Vidaus auditas buvo atliekamas remiantis šiais kriterijais:

- teisės aktais, reglamentuojančiais institucijos veiklos planavimo procesą.
- vidaus audito atlikimą reglamentuojančiais teisės aktais.
- asmenine vidaus auditoriaus patirtimi ir žiniomis.

Komisijos strateginio veiklos plano vertinimo kriterijų analizei atlikti sudarytas klausimynas naudojantis *Rekomendacijose dėl vertinimo kriterijų analizės*¹⁰ pateiktais kontroliniais klausimais.

⁶ O1-10 Patvirtinta Komisijos pirmininko 2016 m. vasario 18 d. įsakymu Nr. O1-10 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016–2018 metų programos patvirtinimo“.

⁷ Patvirtinta Komisijos pirmininko 2013 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. O1-102 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos kovos su korupcija programos patvirtinimo“.

⁸ Patvirtinta Komisijos pirmininko 2013 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. O1-49 „Dėl energetinių paslaugų vartotojų ir ūkio subjektų švietimo ugdymo programos patvirtinimo“.

⁹ Patvirtinta Komisijos pirmininko 2014 m. liepos 22 d. įsakymu Nr. O1-54 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos veiklos žinomumo visuomenėje didinimo 2014–2015 programos patvirtinimo“.

¹⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. vasario 3 d. įsakymas Nr.1K-030 Dėl strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodikos patvirtinimo.

II. DĖSTOMOJI DALIS. VIDAUS AUDITO METU NUSTATYTI FAKTAI IR REKOMENDACIJOS

Planavimo dokumentai

2.1. Vyriausybės programa

Šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 metų programoje¹¹ numatytos Energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonės. Komisija, paminėta kaip netiesioginis vykdytojas 329 p.: *Teisinis reguliavimas energijos perdavimo ir skirstymo srityje bus pakeistas, siekiant užtikrinti, kad Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, tvirtindama perdavimo ir skirstymo paslaugų tarifus, atsižvelgtų į energijos vartojimo efektyvumo kriterijus.*

2.2. Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija ir jos įgyvendinimas

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2007 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. 1442 patvirtino Nacionalinės energetikos strategijos įgyvendinimo 2008–2012 metų planą, kurio koordinavimą, vykdymą ir kasmetinį tikslinimą pavedė Energetikos ministerijai. Komisija, kaip atsakingas vykdytojas, šio plano priemonėse nėra minima.

2.3. Nacionalinė atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategija ir jos įgyvendinimas

Energetikos ministro 2014 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1-332¹² patvirtintas Nacionalinės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategijos įgyvendinimo 2010–2015 metų priemonių planas.

Komisijai, kaip atsakingam vykdytojui (vienai, arba kartu su Energetikos ministerija), buvo pavesta įgyvendinti šias priemones:

	Priemonė	Įvykdymo terminas	Rezultatas
1.	Išanalizuoti technines ir ekonomines galimybes ir pateikti pasiūlymus dėl skatinimo padidinti įrengtąją vėjo elektrinių galią daugiau nei 500 MW, saulės elektrinių – daugiau nei 10 MW, biokogeneracinių elektrinių daugiau kaip 162 MW (Vykdytojas Komisija kartu su Energetikos ministerija).	2014 metų I ketvirtis.	Komisijos kompetencija orientuota į ekonominius rezultatus. Komisija negali įvertinti ekonominių galimybių padidinus elektrinių galias, kol nėra žinomos techninės galimybės. Komisija ekonomines galimybes (VIAP lėšų poreikį gamintojams, gaunantiems fiksuotą elektros energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių tarifą (fiksuotas tarifas) ir skatinimo kvotų paskirstymo aukciono (aukcionas) laimėtojams) kas ketvirtį įvertina vertindama atsinaujinančių energijos išteklių plėtrą, nustatant fiksuotus tarifus.

¹¹ Šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 metų programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XII-51.

¹² Energetikos ministro 2014 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. 1-332 dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010 m. birželio 23 d. įsakymo Nr. 1-180 „Dėl nacionalinės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“ pakeitimo.

2.	<p>Taikyti dinamišką paramos mechanizmą elektros energijai, pagamintai iš atsinaujinančių energijos išteklių, skatinantį veiksmingiausių technologijų diegimą ir užtikrinantį galimybes taikyti naujas technologijas (Vykdotojas Komisija).</p>	2010–2015 metai.	<p>Igyvendinta. Komisija negali taikyti jokio kito paramos mechanizmo nei tas, kuris yra nustatytas <i>Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme (Įstatymas)</i>. Įgyvendinama <i>Įstatymu</i> jai priskirtas funkcijas – nustatydamas fiksuotus tarifus bei organizuodama aukcionus, Komisija: 1) 2011 m. liepos 29 d. nutarimu Nr. O3-233 patvirtino <i>Elektros energijos, pagamintos naudojant atsinaujinančius išteklius, tarifų nustatymo metodiką</i>, kurioje įtvirtinti ekonominio efektyvumo, technologinio atnaujinimo ir mažiausios finansinės naštos generavimo vartotojams principai; 2) 2011 m. liepos 29 d. nutarimu Nr. O3-230 patvirtino <i>Biodujų supirkimo į gamtinių dujų sistemas tarifų nustatymo metodiką</i>, kurioje įtvirtinti ekonominio efektyvumo, technologinio atnaujinimo ir vartotojams tenkančios mažiausios finansinės naštos principai; 3) 2011 m. liepos 29 d. nutarimu Nr. O3-229 patvirtino <i>Skatinimo kvotų paskirstymo aukcionų nuostatus</i>, kurių dėka dalyviai skatinami konkuruoti tarpusavyje teikiant pasiūlymą fiksuotam tarifui.</p>
3.	<p>Parengti ir paskelbti taisykles, reglamentuojančias sąnaudų padengimą ir pasidalijimą, taip pat informacijos teikimą gamintojams, taikomas atliekant techninius pertvarkymus, susijusius su atsinaujinančių energijos išteklių įrenginių prijungimu prie elektros tinklų (Vykdotojas Komisija).</p>	2010 metų IV ketvirtis.	<p>Igyvendinta. Atsinaujinančių energijos išteklių įrenginių prijungimo prie elektros tinklų sąnaudų padengimą ir pasidalijimą reglamentuoja <i>Įstatymas</i>. Komisija šias <i>Įstatymo</i> nuostatas perkėlė į: 1) 2011 m. liepos 1 d. nutarimu Nr. O3-163 patvirtintą <i>Elektros gamybos įrenginių prijungimo prie elektros tinklų ketinimų protokolo</i> pavyzdinę formą;</p>

			<p>2) 2011 m. liepos 29 d. nutarimu Nr. O3-235 patvirtintą <i>Elektros energijos įrenginių prijungimo prie elektros tinklų įkainių nustatymo metodiką</i>. Taip pat ši informacija pateikta tinklų operatorių <i>Elektros energijos gamintojų pasinaudojimo elektros tinklais tvarkos aprašuose</i>, suderintuose su Komisija. Informacijos, susijusios su atsinaujinančių energijos išteklių įrenginių prijungimu prie elektros tinklų, teikimą reglamentuoja Komisijos 2008 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. O3-80 patvirtintos <i>Energetikos, geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo įmonių informacijos teikimo taisyklės</i>.</p>
4.	Suvienodinti elektros energijos, gaunamos iš komunalinių atliekų, ir elektros energijos, gaunamos iš atsinaujinančių energijos išteklių, reguliavimo sistemas (Vykdotojas Komisija kartu su Energetikos ministerija).	2011 metų IV ketvirtis.	Šios priemonės įgyvendinimas neturėtų būti priskirtas Komisijos kompetencijai, kadangi Komisija tik įgyvendina jai teisės aktais priskirtas funkcijas.

2.4. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008–2015 metų plėtros strategija ir jos įgyvendinimas

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008–2015 metų plėtros strategijos įgyvendinimo antrojo etapo (2010–2015 metų) priemonių planas¹³ Komisijai, kaip atsakingam vykdytojui, pavedė įgyvendinti šią priemonę:

	Priemonė	Įvykdymo terminas	Rezultatas
1.	Parengti ir patvirtinti <i>Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainų nustatymo metodikos</i> , patvirtintos Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimu Nr. O3-92 (Žin., 2006, Nr. 143-5455), pakeitimo projektą – įvertinti <u>paviršinių ir individualiųjų</u>	2010 metų I ketvirtis	Įgyvendinta. <i>Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo</i> pakeitimas atliktas tik 2014 m. birželio 12 d. (Nr. XII-939). Todėl Komisija,

¹³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 30 d. nutarimas Nr. 1233 *Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. rugpjūčio 27 d. nutarimo Nr. 832 „Dėl geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008–2015 metų plėtros strategijos patvirtinimo“ pakeitimo.*

	nuotekų tvarkymo paslaugų sąnaudas, nustatyti lėšų, skirtų geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrai atnaujinti, naudojimo reikalavimus.		vadovaudamasi įstatymo nuostatomis, <i>Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainų nustatymo metodikos</i> pakeitimus atliko 2014 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. O3-942.
--	--	--	---

2.5. Nacionalinė šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programa ir jos įgyvendinimas

Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programoje numatyta, kad Komisija turi derinti šilumos ūkio subjektų investicinius planus ir prižiūrėti, kaip jie įgyvendinami. Turi būti numatyti mechanizmai, kurie skatintų efektyvų investicijų įgyvendinimą, sudarytų sąlygas mažinti šilumos vartojimą, šilumos gamybos ir transportavimo sąnaudas ilguoju laikotarpiu. Nepriklausomų šilumos gamintojų ir tiekėjų veiklos efektyvumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į geriausius atitinkamos ūkio subjektų grupės efektyvumo rodiklius.

Siekiant veiksmingai panaudoti esamus šilumos gamybos įrenginius, numatoma į šilumos kainą įtraukti sąnaudas tik tų įrenginių, kurie būtini šilumai tiekti, rezervui palaikyti ir yra numatyti planavimo dokumentuose. Jeigu esamų įrenginių eksploatavimas nėra ekonomiškai pagrįstas ir nereikalingas būtinajam rezervui palaikyti, šių įrenginių nusidėvėjimo sąnaudos šilumos kainoje nebus vertinamos. Jeigu šilumos tiekėjas neįvykdo planuotų investicijų per nustatytus terminus, mažinamos jo pastoviosios sąnaudos šilumos kainoje.

Įgyvendinant Nacionalinę šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programą, Komisijai, kaip atsakingam vykdytojui, kartu su Energetikos ministerija (1-asis vykdytojas), pavesta įgyvendinti šias priemones:

	Priemonė. Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus reikšmė	Rezultatas
1.	<p>Priemonė: peržiūrėti ir (ar) patikslinti teisės aktus nustatant numatomų įgyvendinti projektų reguliavimo principus, leidžiančius užtikrinti ilgalaikį finansinį tvarumą, pinigų srautų subalansavimą ir investicijų efektyvumą bei apsaugą.</p> <p>Vertinimo kriterijus: Įvykdytų reguliacinės aplinkos pakeitimų dalis (procentais) (atsakingas vykdytojas: Energetikos ministerija, Komisija).</p>	100 proc. 2015 m.	Reguliacinės aplinkos pakeitimų, vadovaujantis šia programa, Komisija neatliko. Priežastis - Energetikos ministerija, kaip energetikos politiką formuojanti institucija, Programos nuostatų neperkėlė į teisės aktus, kurių pagrindu, Komisija galėtų atlikti atitinkamus pakeitimus, jos kompetencijai priskirtuose teisės aktuose.

	<p>Priemonė: sukurti bazę iš centralizuoto šilumos tiekimo sistemų techninių ir ekonominių duomenų apie šilumos ir elektros gamybos įrenginius, energijos gamybą, įvairių rūšių kuro naudojimą atskiruose įrenginiuose, veikiančiuose skirtingais darbo režimais, vartotojų sudėtį, vartojimo sezoninį kitimą, teršalų išmetimus ir kt.</p> <p>Vertinimo kriterijus: Sukurta ir pradėta pildyti centralizuoto šilumos tiekimo sektoriaus duomenų bazė (procentais) (atsakingas vykdytojas: Energetikos ministerija, Komisija, Lietuvos statistikos departamentas).</p>	<p>100 proc. 2017 m.</p>	<p>Komisija įgyvendinti šią priemonę gali tik gavusi finansavimą DSAIS II etapui. Tokiu atveju Komisija vykdytų viešuosius pirkimus, parinktų DSAIS vystymo paslaugos teikėją, ir būtų šios informacinės sistemos valdytojas ir tvarkytojas. Energetikos ministerija turėtų prieigą, arba kitais būdais gautų duomenis iš šios informacinės sistemos.</p>
--	--	--------------------------	---

2.6. Nacionalinė klimato kaitos valdymo politikos strategija ir jos įgyvendinimas

Komisija, įgyvendindama *Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos 2013–2020 metų strategiją*, paskirta atsakingu vykdytoju už priemonę *Skelbti ir organizuoti elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių, skatinimo kvotų paskirstymo aukcionus*.

	Priemonė	Įvykdymo terminas	Rezultatas
1.	Skelbti ir organizuoti elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių, skatinimo kvotų paskirstymo aukcionus.	2015 m.	Įgyvendinta. Komisija 2015 metais organizavo aukcionus laisvoms skatinimo kvotoms – vėjo ir hidroenergiją naudojančioms technologijoms.

Komisija, 2015 m. gegužės 21 d. raštu Nr. R2-(AI)-1670 Aplinkos ministerijai pasiūlė į *Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos 2013–2020 metų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano projektą*, neįtraukti priemonės *Skelbti ir organizuoti elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių, skatinimo kvotų paskirstymo aukcionus*. Aplinkos ministerija, išanalizavusi Komisijos pateiktus argumentus, į šį Komisijos prašymą atsižvelgė.

2.7. Valstybinė vartotojų teisių apsaugos strategija

Komisija, kartu su kitomis institucijomis, dalyvauja įgyvendinant *Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2011-2014 metų strategijos*¹⁴ uždavinius:

	Uždavinys	Įvykdymo terminas	Siektinas rezultatas	Rezultatas
1.	Sukurti veiksmingą vartotojų teisių apsaugos stebėsenos sistemą ir geriau vykdyti reklamos ir nesąžiningos komercinės veiklos priežiūrą	2012 metų III ketvirtis	Įgyvendinti Europos Komisijos 2010 m. gegužės 12 d. rekomendaciją Nr. SEC (2010) 572 „Dėl suderintos vartotojų skundų ir pasiteiravimų klasifikavimo ir pranešimo sistemos metodikos taikymo“	Įgyvendinta. Komisijoje skundai klasifikuojami pagal 2015 m. Komisijos pirmininko 2015-04-20 įsakymu Nr. O1-38 patvirtintą patobulintą Fizinių asmenų prašymų ir skundų, gautų Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje klasifikatorių. Klasifikatorius parengtas įgyvendinant Europos Komisijos 2010 m. gegužės 12 d. rekomendaciją Nr. SEC (2010) 572 „Dėl suderintos vartotojų skundų ir pasiteiravimų klasifikavimo ir pranešimo sistemos metodikos taikymo“.
2.	-,-	2014 metų IV ketvirtis	Įdiegti bendrą Vartotojų teisių informacinę sistemą	Įgyvendinta. Bendradarbiauta su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba (toliau – VVTAT) diegiant Vartotojų teisių informacinę sistemą.
3.	Didinti vartotojų teisių gynimo veiksmingumą	2012 metų II ketvirtis	Atlikti ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka Lietuvoje tyrimą ir pateikti pasiūlymus dėl visos ginčų sprendimo ne teisme sistemos	Įgyvendinta. Advokatų profesinė bendrija „Baltic Legal Solutions Lietuva“ konsultuodamasi su Komisija parengė AGS mechanizmo taikymo ir plėtros galimybių tyrimo ataskaitą.
4.	-,-	2011–2014 metai	Suteikti metodinę pagalbą asocijuotoms verslo struktūroms, taip skatinti	Įgyvendinta. Programos įgyvendinimo laikotarpiu buvo nuolat

¹⁴ Valstybinė vartotojų teisių apsaugos 2011-2014 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 7 d. nutarimu Nr. 848.

			jas kurti alternatyvius ginčo nagrinėjimo mechanizmus	bendradarbiaujama su asocijuotomis verslo struktūromis, surengta apklausam, teikiama informacija, taip pat suorganizuoti susitikimai Komisijoje, supažindinant, diskutuojant bei skatinant kurti alternatyvius ginčų nagrinėjimo mechanizmus. Taip pat parengta metodinė priemonė – lankstinukas.
5.	Didinti vartotojų asociacijų vaidmenį ir tobulinti kompetenciją vartotojų teisių apsaugos srityse	2012–2014 metai	5 procentais didinti vartotojų asociacijų, dalyvaujančių darbo grupių ir komisijų, tarp jų ir Europos Sąjungos lygiu veikiančių grupių ir komisijų, veikloje (2010 metų duomenų nėra, rodiklis skaičiuojamas nuo 2011 metų)	Įgyvendinta. Vartotojų asociacijos nuolat pagal poreikį elektroniniu būdu buvo informuojamos apie ES lygiu veikiančias darbo grupes ir komisijas. Taip pat skatinamos dalyvauti Komisijoje veikiančių darbo grupių veikloje. Procentą skaičiuoja VVTAT.
6.	Skatinti verslininkų savireguliaciją	2012–2014 metai	Suteikti metodinę pagalbą verslo asociacijoms, diegiančioms geros verslo praktikos kodeksus (5 konsultacijos kasmet)	Įgyvendinta. Parengti bei išplatinti lankstinukai, Suorganizuotas seminaras diskusija, kurioje dalintasi gerąja verslo praktika. Procentą skaičiuoja VVTAT.
7.	-,-	2012 metų II ketvirtis	Pateikti pasiūlymus dėl priemonių, kuriomis bent dalis valstybės siekiamų tikslų įgyvendinama ne per valstybinį reguliavimą, o verslo savireguliacijos mechanizmą	Įgyvendinta. Pasiūlymai VVTAT pateikti raštu Nr. R2-1467 (2012 m.).
8.	Ugdyti vartotojų ir verslininkų gebėjimus vartotojų teisių apsaugos srityse	kasmet	Skleisti visuomenės informavimo priemonėmis (reguliariai, periodiškai ar prireikus) informaciją apie reguliuojamų subjektų padarytus pažeidimus (150 pranešimų)	Įgyvendinta Komisijos tinklalapyje sukurta atskira rubrika, kurioje skelbiama apie atliktus patikrinimus ir nustatytus pažeidimus. Bendrą skaičių skaičiuoja VVTAT.
9.	Didinti vartotojų ir verslininkų	kasmet	Padidinti 3 procentiniais punktais vartotojų,	Įgyvendinta.

	informuotumą apie alternatyvius ginčų sprendimo būdus		manančių, kad alternatyvi ginčų sprendimo sistema – geriausias būdas, kaip spręsti ginčus (2010 metais – 33 procentai)	Klausimas įtrauktas į anonimines bei kitas Komisijos organizuotas apklausas ir žinančiųjų skaičius nuolat didėja. Procentą skaičiuoja VVTAT.
10.	-,-	2012–2014 metai	Padidinti 3 procentiniais punktais kasmet verslininkų, išmanančių apie alternatyvias ginčų sprendimo sistemas (2010 metais – 48 procentai)	Įgyvendinta. Klausimas įtrauktas į anonimines bei kitas Komisijos organizuotas apklausas ir žinančiųjų skaičius nuolat didėja. Procentą skaičiuoja VVTAT.

Valstybinė vartotojų teisių apsaugos 2011-2014 metų strategija įgyvendinama per dalyvaujančių institucijų, strateginius ir metinius veiklos planus. Strategijos įgyvendinimą koordinuoja Teisingumo ministerija. Kasmetinę ir galutinę įgyvendinimo ataskaitą rengia Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba. Institucijos, dalyvaujančios įgyvendinant Strategiją, kasmet Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai teikia informaciją apie Strategijos įgyvendinimą. Kiekviena institucija, dalyvaujanti įgyvendinant Strategiją, informuoja visuomenę ir koordinuojančią instituciją apie Strategijos įgyvendinimą.

Komisija, kartu su kitomis institucijomis įgyvendindama *Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2015-2018 metų strategijos*¹⁵ uždavinius, parengė *Energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016–2018 metų programą*¹⁶.

Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2015-2018 metų strategijos įgyvendinimo vertinimo kriterijai ir rezultatai:

	Vertinimo kriterijus	Vertinimo kriterijaus reikšmė¹⁷	Rezultatas
1.	P-1-2-4; atlikta vartotojų teisių apsaugos šilumos ūkio srityje analizė ir prireikus pateikti pasiūlymai dėl <i>Šilumos ūkio įstatymo</i> ir <i>Šilumos tiekimo ir vartojimo taisyklių</i> tobulinimo, vienetais	2 vnt. 2015 m.	Įgyvendinta. Komisija, atlikusi vartotojų teisių apsaugos šilumos ūkio srityje analizę, 2015-04-29 raštu Nr. R2-(BIC)-1440 Energetikos ministerijai pateikė pasiūlymus dėl vartotojų apsaugos teisinio reglamentavimo tobulinimo.

¹⁵ Valstybinė vartotojų teisių apsaugos 2015-2018 metų strategija, patvirtinta Vyriausybės 2015 m. kovo 18 d. nutarimu Nr. 281 „Dėl Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2015–2018 metų strategijos patvirtinimo“.

¹⁶ Komisijos pirmininko 2016 m. vasario 18 d. įsakymas Nr. O1-10 Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016–2018 metų programos patvirtinimo.

¹⁷ Vertinimo kriterijaus reikšmė nustatyta Komisijai kartu su kitomis strategijos įgyvendinime dalyvaujančiomis institucijomis.

2.	P-1-2-7; parengta vartotojų teisių apsaugos padėties Lietuvoje ir vartotojų teisių apsaugos institucijų vykdytos veiklos metinė apžvalga, vienetais	Po 1 vnt. 2015, 2016, 2017 ir 2018 m.	Igyvendinta. Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai 2015-04-30 raštu R2-(BIC)-1445, pateikta informacija, vadovaujantis Informacijos apie vartotojų teisių apsaugą teikimo Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai aprašu ¹⁸ .
3.	P-2-1-2; parengti įstatymų, į kuriuos perkeliama Direktyvos dėl vartotojų AGS nuostatos, projektai, procentais	100 proc. 2015 m.	Igyvendinta. Pastabos ir pasiūlymai pateikti Teisingumo ministerijai 2015-02-24 raštu Nr. R2-(T)-715 bei 2015-04-15 raštu Nr. R2-(T)-1313.
4.	P-3-1-5; sukurtų naujų interneto svetainių, kuriose vartotojams ir vartotojų asociacijoms konkrečiai, koncentruotai ir aiškiai pateikiama informacija apie energetikos sektorių, skaičius, vienetais	1 vnt. 2015 m.	Neįgyvendinta. Vartotojams skirta svetainė www.energetikosabc.lt planuojama, kad bus pasiekama 2016 m. II ketv.
5.	P-3-1-6; regionuose surengtų seminarų, skirtų įvairių vartotojų grupių energetikos srities kompetencijai tobulinti, skaičius, vienetais	Po 12 vnt. 2015, 2016, 2017, 2018 m.	Igyvendinta. Komisija surengė 2 vartotojų švietimo seminarus Lietuvos regionuose: - 2015 m. gegužės 5 d. suorganizuotas seminaras Kaune „Energetikos sektoriaus teisinio reguliavimo Lietuvoje aspektai“; - 2015 m. gruodžio 10 d. Kauno miesto savivaldybėje suorganizuotas seminaras apie Komisijos veiklą bei šilumos paskirstymo problematiką.
6.	P-3-2-2; apibendrintų informacinių pranešimų apie alternatyvų vartotojų ginčų sprendimą, paskelbtų interneto svetainėse, skaičius, vienetais	Po 11 vnt. 2015, 2016, 2017, 2018 m.	Igyvendinta. Komisija, rengia ir skelbia alternatyvaus ginčų sprendimo energetikos sektoriuje praktikos apžvalgas, kurias galima rasti Komisijos interneto tinklalapyje http://www.regula.lt/Puslapiai/baneriai/alternatyvus-gincu-sprendimas.aspx . Komisija alternatyvaus ginčų sprendimo energetikos sektoriuje praktiką apibendrina kas pusmetį. Taigi 2015 m. publikuotos šios 2 apžvalgos:

¹⁸ Informacijos apie vartotojų teisių apsaugą teikimo Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. sausio 23 d. nutarimu Nr. 61 „Dėl informacijos apie vartotojų teisių apsaugą teikimo Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai aprašo patvirtinimo“.

			- 2015-02-13 paskelbta 2014 m. II pusm. alternatyvaus ginčų sprendimo energetikos sektoriuje praktikos apžvalga Nr. III; - 2015-10-07 2015 m. I pusm. alternatyvaus ginčų sprendimo energetikos sektoriuje praktikos apžvalga Nr. IV.
--	--	--	--

2.7.1. Pastebėjimas. Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2015-2018 metų strategijoje Komisijai pavesta 2015 m. I ketv. sukurti naują interneto svetainę, kurioje vartotojams ir vartotojų asociacijoms konkrečiai, koncentruotai ir aiškiai būtų pateikiama informacija apie energetikos sektorių. Komisijos programų vidaus audito atlikimo metu svetainė www.energetikosabc.lt vartotojams dar nepasiekiamas.

Komisijos informacinių sistemų vidaus audito 2015 m. gruodžio 30 d. ataskaitoje Nr. 14.2-4 atkreiptas dėmesys, kad 2014 metų Komisijos veiklos ataskaitoje¹⁹ pateikta tokia informacija apie Komisijos interneto svetainę www.energetikosabc.lt: *Komisija, siekdama pateikti vartotojams ir NVO koncentruotą, aiškią ir suprantamą informaciją apie energetiką, pradėjo kurti atskirą (naują) Komisijos interneto svetainę (www.energetikosabc.lt). Ši nauja atskira interneto svetainė energetikos vartotojams taps pagalbine priemone sužinoti apie jų teises ir pareigas, energijos vartojimo sąlygas, energetinių paslaugų kokybės reikalavimus ir t. t. Planuojama, jog svetainė pradės veikti 2015 m. I pusmetį.*

Rekomendacija, dėl **2.7.1. Pastebėjimo** neteikiama, nes Komisijos pirmininko 2016 m. sausio 15 d. įsakymu Nr. O1-2 patvirtintame Rekomendacijų, pateiktų Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos informacinių sistemų vidaus audito 2015 m. gruodžio 30 d. ataskaitoje Nr. 14.2-4, įgyvendinimo priemonių plane, nustatytas svetainės www.energetikosabc.lt sukūrimo terminas - 2016 m. gegužės 31 d.

Komisijos parengtos ir vykdomos programos

2.8. Energetikos ir geriamojo vandens sektorių kainų reguliavimo bei rinkos priežiūros programa (tęstinė)

Komisijos strateginio tikslo - *užtikrinti vartotojams energetinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, sudarant lygias veiklos sąlygas visiems rinkos dalyviams*, pasiekimas matuojamas dviem efekto vertinimo kriterijais:

- Vidutinio statistinio namų ūkio išlaidų dalis, tenkanti energetinėms paslaugoms įsigyti (procentas nuo vidutinio statistinio namų ūkio disponuojamų pajamų);
- Bendrojo vidaus produkto dalis, tenkanti energetinėms paslaugoms įsigyti (procentas nuo BVP).

Komisijos pasirinkti efekto vertinimo kriterijai atitinka *Strateginio planavimo metodikos* reikalavimus, kad efekto vertinimo kriterijais vertinamas strateginių tikslų įgyvendinimas²⁰, parodoma nauda, kurią, įgyvendinus strateginį tikslą, gauna ne tik tiesioginiai programos naudotojai, bet ir visa visuomenė²¹.

Komisija strateginį tikslą įgyvendina vykdydama *Energetikos ir geriamojo vandens sektorių kainų reguliavimo bei rinkos priežiūros programą* (toliau – Programa), kuri yra tęstinė – vykdoma nuo 2005 metų.

Programą detalizuoja 3 tikslai:

- Tikslas 1: Integruotis į ES reguliavimo sistemą ir padidinti Komisijos veiklos efektyvumą.

¹⁹ 2015 m. sausio 19 d. Nr. R4-1

²⁰ Strateginio planavimo metodikos 48 p.

²¹ Strateginio planavimo metodikos 49 p.

- Tikslas 2: Užtikrinti prognozuojamą ir skaidrią verslo aplinką energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuose.
- Tikslas 3: Sukurti energetinių paslaugų vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos sistemą.

Programos tikslai vertinami rezultato vertinimo kriterijais. Komisijos strateginiame 2017-2019 m. veiklos plane nustatyti 7 rezultato vertinimo kriterijai.

Komisijos strateginiame veiklos plane nustatyti 6 Programos uždaviniai:

- Komisijos veiklos efektyvumo ir jos viešumo didinimas;
- Integruotis į ES ir pasaulio energetikos reguliavimo sprendimų priėmimo procesą;
- Vykdyti energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių stebėseną ir skatinti konkurenciją, didinti skaidrumą, savireguliaciją ir technologinę pažangą;
- Suformuoti ir taikyti proporcingas teisinio ir ekonominio reguliavimo priemones;
- Informuoti ir šviesti energetinių paslaugų vartotojus;
- Vykdyti energetinių paslaugų vartotojų teisėtų interesų apsaugą.

Programos uždavinius vertina 14 produkto vertinimo kriterijų.

Komisijos strateginiame 2017-2019 m. veiklos plane parengti 14 produkto vertinimo kriterijų, iš kurių 10 matuojamos absoliutinės reikšmės ir tik 2 kriterijai matuoja paslaugų/produktų vienetus. *Rekomendacijose dėl vertinimo kriterijų analizės*²² rekomenduojama, kad produkto vertinimo kriterijų reikšmės būtų absoliutinės, o ne procentinės tam, kad galima būtų atlikti efektyvumo analizę ir kitus skaičiavimus²³. Tačiau *Rekomendacijose dėl vertinimo kriterijų analizės* nurodyta, kad jeigu institucijos veiklos rezultatus sudėtinga kiekybiškai išmatuoti ir parengti produkto vertinimo kriterijus, kurie matuotų produktų ar paslaugų vienetus, galima parengti vertinimo kriterijus, kurie matuoja svarbiausius programos procesus²⁴. Komisijos strateginio 2017-2019 m. veiklos plano rengėjai, atsižvelgę į šią *Rekomendacijų dėl vertinimo kriterijų analizės* nuostatą, parengė produkto vertinimo kriterijus, kurie matuoja svarbiausius Komisijos vykdomos programos procesus. Be to, Komisijos metiniuose veiklos planuose naudojami indėlio vertinimo kriterijai, kurie matuoja svarbiausius programos indėlius (finansinius, žmonių, laiko ir kt.)²⁵.

2.9. Energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programos

1. *Energetinių paslaugų vartotojų ir ūkio subjektų švietimo - ugdymo programa*²⁶ parengta vadovaujantis *Valstybine vartotojų teisių apsaugos 2011-2014 metų strategija. Energetinių paslaugų vartotojų ir ūkio subjektų švietimo - ugdymo programai* įgyvendinti buvo parengtas programos įgyvendinimo priemonių planas, kurio įgyvendinimas baigtas 2014 m. Programoje numatytos priemonės įgyvendintos.

²² Rekomendacijos dėl vertinimo kriterijų analizės, patvirtintos Finansų ministro 2010 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 1K-330 Dėl strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodikos patvirtinimo.

²³ Strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodikos, patvirtintos Finansų ministro 2010 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 1K-330, 1 priedo 4 lentelė, eil. Nr. 3.

²⁴ Strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodikos, patvirtintos Finansų ministro 2010 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 1K-330, 1 priedo 4 lentelė, eil. Nr. 6.

²⁵ Strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodikos, patvirtintos Finansų ministro 2010 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 1K-330, 1 priedo 4 lentelė, eil. Nr. 7.

²⁶ Patvirtinta Komisijos pirmininko 2013 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. O1-49.

2. *Energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016–2018 metų programa*²⁷, parengta prisidedant prie *Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2015-2018 metų strategijos* įgyvendinimo. *Energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016–2018 metų programos* įgyvendinimo priemonių planas pradėtas įgyvendinti 2016 m. todėl jo vykdymo rezultatai šioje ataskaitoje nėra vertinami.

2.9.1. Pastebėjimas. Komisijos strateginiame veiklos plane²⁸ vartojami netikslūs, Komisijos parengtų, vartotojų švietimui skirtų programų pavadinimai: *Energetikos ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016–2017 metų programa*; *Energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programa*; *Energetinių paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programa*.

Apie Komisijos parengtų, vartotojų švietimui skirtų programų pavadinimų neatitikimą Komisijos pirmininko įsakymais patvirtintų programų pavadinimams, informuotas Veiklos valdymo skyrius ir Bendrasis informacijos centras. Rekomendacija, atsižvelgiant į pastebėjimo mažareikšmiškumą, neteikiama.

3. *Komisijos veiklos žinomumo visuomenėje didinimo 2014-2015 m. programa*²⁹ parengta vadovaujantis *Valstybine vartotojų teisių apsaugos 2011-2014 metų strategija*³⁰. Pagrindinis šios programos tikslas – sistemingai ir kryptingai didinti Komisijos veiklos žinomumą bei gerinti Komisijos įvaizdį visuomenėje. *Komisijos veiklos žinomumo visuomenėje didinimo 2014-2015 m. programos* įgyvendinimas baigtas 2015 m., tačiau dėl objektyvių priežasčių 2 priemonės nebuvo įgyvendintos:

1. *Suorganizuoti seminarus vartotojams aktualiais energetikos klausimais.* Priemonė neįvykdyta dėl viešojo pirkimo konkursą laimėjusio paslaugų teikėjo kaltės.
2. *Kreiptis į Europos energetikos reguliuotojų tarybą dėl sukurtų vizualių priemonių adaptacijos lietuvių kalba.* Priemonė neįvykdyta nes nebuvo skirti asignavimai priemonei finansuoti.

Neįvykdytos *Komisijos veiklos žinomumo visuomenėje didinimo 2014-2015 m. programos* plano priemonės perkeltos į *Energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016–2018 metų programos* priemonių planą ir bus įgyvendinamos 2016 m.

2.9.2. Pastebėjimas. Komisijos pirmininko įsakymas *Dėl Komisijos veiklos žinomumo visuomenėje didinimo 2014-2015 m. programos patvirtinimo* paveda Bendrajam informacijos centrui organizuoti ir kontroliuoti minėtos programos ir jos įgyvendinimo priemonių plano įgyvendinimą ir vykdymą. Faktinė programos įgyvendinimo situacija yra tokia, kad iš 29 programos priemonių, 27 įgyvendino Bendrasis informacijos centras. Taigi už programos vykdymo kontrolę atsakingas struktūrinis padalinys yra ir pagrindinis programos priemonių vykdytojas.

Rekomendacija Nr. 1. Rengiant Komisijos pirmininko įsakymų projektus dėl programų įgyvendinimo, skirstant atsakomybes Komisijos struktūriniais padaliniais, atskirti programų priemonių planuose numatytas priemonių vykdymo ir vykdymo kontrolės funkcijas.

²⁷ Komisijos pirmininko 2016 m. vasario 18 d. įsakymas Nr. O1-10 Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016–2018 metų programos patvirtinimo.

²⁸ Patvirtintam Komisijos 2015 m. spalio 29 d. nutarimu Nr. O3-574 (2016 m. vasario 11 d. nutarimo Nr. O3-45 redakcija).

²⁹ Komisijos veiklos žinomumo visuomenėje didinimo 2014-2015 m. programa, patvirtinta Komisijos pirmininko 2014 m. liepos 22 d. įsakymu Nr. O1-54 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos veiklos žinomumo didinimo visuomenėje didinimo 2014–2015 metų programos patvirtinimo“.

³⁰ Valstybinė vartotojų teisių apsaugos 2011-2014 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 7 d. nutarimu Nr. 848.

Komisijos energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programų vykdymo vertinimas ekonomiškumo, rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriu pateikiamas 1 lentelėje:

1 lentelė

Programos vertinimo aspektas	Vertinimas
Efektyvumas	Vertinant <i>Komisijos energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programų</i> vykdymo efektyvumą, konstatuotina, kad dauguma programose numatytų priemonių buvo įgyvendintos, o 2-jų neįgyvendintų priemonių įgyvendinimas perkeltas į vėlesnį laikotarpį. 3 šioje ataskaitoje vertinamos <i>Komisijos energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programos</i> įgyvendina <i>Valstybinę vartotojų teisių apsaugos strategiją</i> , ir nedubliuoja viena kitos.
Rezultatyvumas	Vertinant <i>Komisijos energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programų</i> vykdymą rezultatyvumo požiūriu, akcentuotinas, šių programų priemonių naudingas visuomenei – programos nukreiptos į didelę visuomenės grupę – energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų interesų gynimą.
Ekonomiškumas	<i>Komisijos energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programų</i> ekonomiškumo vertinimui įtakos turėjo faktas, kad lėšos programai finansuoti skiriamos iš bendrųjų Komisijos asignavimų. Todėl konkreči šios programos išlaidų suma nenustatyta.

2.9.3. Pastebėjimas. Komisijos energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programų vykdymo metu ir baigus įgyvendinti šias programas nerengiamos programų vykdymo ataskaitos. Dėl to, už programos vykdymo kontrolę atsakingam asmeniui, faktiškai neturint programų vykdymo ataskaitų duomenų, sudėtinga atlikti programų įgyvendinimo priemonių planų vykdymo kontrolę.

Rekomendacija Nr. 2. Už programos vykdymą atsakingo Komisijos struktūrinio padalinio vadovui pateikti Veiklos valdymo skyriui planuojamas įgyvendinti priemones įtraukti į Komisijos metinį veiklos planą, ir nurodyti už konkrečios priemonės įgyvendinimą atsakingą asmenį ir terminą priemonei įgyvendinti.

2.10. Kovos su korupcija programa

Audituojamu laikotarpiu Komisijoje buvo įgyvendinama *Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos kovos su korupcija programa*³¹. Komisijos Teisės skyrius 2015 m. liepos 21 d. ataskaitoje Nr. R5-275 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos kovos su korupcija programos priemonių plano įgyvendinimo stebėsenos ir vertinimo“ suformulavo išvadas, kad *Komisijos kovos su korupcija 2012-2013 metų programos* priemonių planas buvo vykdomas iš esmės laikantis programos nuostatų, principų bei strateginių tikslų, o programos priemonių įgyvendinimas sudarė sąlygas realizuoti programos tikslą – mažinti ir šalinti korupcijos atsiradimo ir (ar) pasireiškimo prielaidas ir sąlygas Komisijos veiklos srityse, kuriose nustatyta korupcijos pasireiškimo tikimybė.

³¹ Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisijos kovos su korupcija programa, patvirtinta Komisijos pirmininko 2013 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. O1-102.

2.10.1. Pastebėjimas. *Komisijos kovos su korupcija 2012-2013 metų programos* priemonių plane numatyta priemonė – anoniminių apklausų ir anketų būdu įvertinti visuomenės požiūrį į korupcijos pasireiškimo Komisijos veikloje sąlygų ir prielaidų tikimybės dydį bei įvertinti visuomenės pasitikėjimą Komisija ir jos priimamais sprendimais – nebuvo įgyvendinta.

Rekomendacija dėl 2.10.1. Pastebėjimo neteikiama, nes ateinančiais ataskaitiniais laikotarpiais planuojama anoniminių apklausų ir anketų būdu įvertinti visuomenės požiūrį į korupcijos pasireiškimo Komisijos veikloje sąlygų ir prielaidų tikimybės dydį bei įvertinti visuomenės pasitikėjimą Komisija ir jos priimamais sprendimais.

Komisijos Vidaus audito skyrius 2014 m. lapkričio 28 d. atlikęs vidaus auditą, parengė Korupcijos rizikos valdymo vidaus audito ataskaitą Nr. 14.2-3, kurioje, be kitų korupcijos rizikos valdymo aspektų, buvo nagrinėjamas ir viešųjų bei privačių interesų derinimo procesas Komisijoje. Visos vidaus audito metu pateiktos rekomendacijos buvo įgyvendintos.

Vadovaujantis *Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos* tarpinstituciniame veiklos plane numatytais kovos su korupcija kryptimis ir priemonėmis buvo atnaujintos *Komisijos kovos su korupcija programos* nuostatos. Komisijos pirmininko 2016 m. kovo 15 d. įsakymu Nr. O1-18 patvirtinta *Komisijos 2016–2019 m. kovos su korupcija programa*.

Komisijos kovos su korupcija programos vykdymo vertinimas ekonomiškumo, rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriu pateikiamas 2 lentelėje:

2 lentelė

Programos vertinimo aspektas	Vertinimas
Efektyvumas	Vertinant <i>Komisijos kovos su korupcija programos</i> vykdymo efektyvumą, akcentuotina, kad programos priemonių įgyvendinimas sudarė sąlygas realizuoti programos tikslą – mažinti ir šalinti korupcijos atsiradimo ir (ar) pasireiškimo prielaidas ir sąlygas Komisijos veiklos srityse, kuriose nustatyta korupcijos pasireiškimo tikimybė. Programą dubliuojančių priemonių nustatyta nebuvo.
Rezultatyvumas	Vertinant <i>Komisijos kovos su korupcija programos</i> vykdymą rezultatyvumo požiūriu, konstatuotina, kad 9 iš 10 programoje numatytų priemonių buvo įgyvendintos. Neįgyvendintos priemonės įgyvendinimas perkeltas į vėlesnį laikotarpį.
Ekonomiškumas	<i>Komisijos kovos su korupcija programos</i> ekonomiškumo vertinimui įtakos turėjo faktas, kad lėšos programai finansuoti skiriamos iš bendrųjų Komisijos asignavimų. Todėl konkreiti šios programos išlaidų suma nenustatyta.

2.11. Komisijos veiklos efektyvumo vertinimas

Komisija, vadovaujama Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. spalio 25 d. įsakyme Nr.1K-330³², rekomenduojamais veiklos efektyvumo vertinimo kriterijais, vertina ir vykdo periodinę savo veiklos stebėseną. Komisijos veiklos efektyvumas vertinamas pagal nustatytas kriterijų reikšmes. Vertinimo kriterijų, kurių reikšmės nenustatytos, vykdoma kasmetinė stebėseną, veiklos efektyvumas lyginamas su praėjusio laikotarpio rezultatais. Veiklos efektyvumo vertinimo kriterijų apibendrintos reikšmės naudojamos kaip rezultato vertinimo kriterijus Komisijos strateginiame veiklos plane: pirmo tikslo *Integruotis į ES reguliavimo sistemą ir padidinti Komisijos veiklos efektyvumą* rezultato vertinimo kriterijus *Komisijos bendrųjų funkcijų atitiktis LR finansų*

³² Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. vasario 3 d. įsakymas Nr.1K-030 Dėl strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodikos patvirtinimo.

ministro nustatytiems bendrųjų funkcijų veiklos efektyvumo vertinimo kriterijams apskaičiuojamas kaip vidurkis nuo visų nustatytų siektinų reikšmių. Iš 13 Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010 m. spalio 25 d. įsakyme Nr.1K-330³³, rekomenduojamų veiklos efektyvumo vertinimo kriterijų, siektinos reikšmės, absoliutinėmis arba procentinėmis reikšmėmis, nustatytos 8 kriterijams. Siektinos veiklos efektyvumo vertinimo reikšmės nustatytos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. pasitarimo protokole Nr. 75 (optimizavimo tikslai ir siekiamos vertinimo kriterijų medianinės (bendrai visų Vyriausybei atskaitingų institucijų ir įstaigų) reikšmės 2014–2016 metams) bei nurodytos Viešojo valdymo tobulinimo komisijos 2015 metų veiklos ataskaitoje.

Veiklos efektyvumo vertinimo kriterijai leidžia įvertinti, kaip efektyviai panaudoti indėliai sukuriant rezultatus, t. y. nurodo santykį tarp indėlių (finansinių, žmogiškųjų išteklių, laiko ir kt.) ir sukurtų rezultatų. Efektyvumo vertinimo kriterijai taip pat rodo institucijos veikloms vykdyti skiriamų išlaidų dalį nuo visų institucijos išlaidų. Komisija veiklos efektyvumo vertinimo kriterijų reikšmes ir jų pokytį, svarsto vadovaudamasi *Strateginio valdymo proceso aprašu*³⁴, Strateginės sesijos metu ir Strateginio planavimo darbo grupės³⁵ susitikimo metu.

2.12. Vidaus kontrolės vertinimas

Vadovaujantis Komisijos Vidaus audito skyriaus Vidaus audito metodikos³⁶ 13 punktu *įvertinti audituojamojo subjekto vidaus kontrolės funkcionavimą* teikiama nuomonė apie Komisijos vidaus kontrolės sistemą audituojamojo subjekto apimties ribose - Komisijos vykdomų programų (planavimo) vidaus kontrolę.

Vidaus audito metu nustatyta, kad iš esmės yra sukurtos ir vykdomos vidaus kontrolės procedūros, kuriomis siekiama užtikrinti atitinkantį teisės aktų reikalavimus Komisijos vykdomų programų įgyvendinimo procesą.

Komisija, vadovaudamasi *Strateginio planavimo metodika* rengia planavimo dokumentus – Komisijos strateginį veiklos planą, metinius veiklos planus, programas; rengia strateginio veiklos plano vertinimo kriterijus, vykdo strateginio ir metinių veiklos planų įgyvendinimo rezultatų stebėseną, programų vertinimą ir atsiskaitymą už rezultatus.

Komisija, vadovaudamasi *Strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodika* įsivertina savo veiklos efektyvumą, vykdo Komisijos veiklos efektyvumo vertinimo kriterijų nuolatinę stebėseną. Stebėsenos rezultatai pateikiami svarstymui Komisijos pirmininko įsakymu sudarytoje Strateginio planavimo darbo grupėje ir Strateginėje sesijoje, vadovaujantis *Strateginio valdymo proceso aprašu*.

Komisijos Strateginio veiklos plano projektą rengia Veiklos valdymo skyrius, Strateginio veiklos planavimo darbo grupė. Pasiūlymus strateginio plano projektui teikia visi Komisijos struktūriniai padaliniai. Strateginis veiklos planas tvirtinamas Komisijos nutarimu.

Įvertinus Komisijos vidaus kontrolės procedūras programų (planavimo) srityje ir atsižvelgus į vidaus audito metu nustatytus faktus, vidaus kontrolė vertinama kaip **gera**, ir tobulintina atsižvelgiant į šioje vidaus audito ataskaitoje išdėstytus pastebėjimus bei pateiktas rekomendacijas.

³³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. vasario 3 d. įsakymas Nr.1K-030 Dėl strateginio planavimo dokumentuose naudojamų vertinimo kriterijų sudarymo ir taikymo metodikos patvirtinimo.

³⁴ Strateginio valdymo proceso aprašas, patvirtintas Komisijos pirmininko 2014 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. O1-51 (2015 m. kovo 17 d. įsakymo Nr. O1-24 redakcija)

³⁵ Strateginio planavimo darbo grupė sudaryta Komisijos pirmininko 2014 m. rugsėjo 18 d. įsakymu Nr. O1-69.

³⁶ Vidaus audito skyriaus Vidaus audito metodika, patvirtinta Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pirmininko 2013 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. O1-30.

III. IŠVADOS

1. Komisija, kaip viena iš įgyvendinančių institucijų, dalyvauja įgyvendinant šiuos planavimo dokumentus:

- Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją;
- Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo 2008–2015 metų plėtros strategiją;
- Nacionalinę atsinaujinančių energijos išteklių plėtros strategiją;
- Nacionalinę šilumos ūkio plėtros 2015–2021 metų programą;
- Nacionalinę klimato kaitos valdymo politikos strategiją;
- Valstybinę vartotojų teisių apsaugos strategiją.

Valstybinės strategijos ir ilgalaikės programos jokiais aspektais vidaus audito atlikimo metu nebuvo vertinamos, vertintas tik Komisijos indėlis įgyvendinant šių strategijų ir ilgalaikių programų priemonių planuose numatytas priemones, už kurių įgyvendinimą atsakinga Komisija. Nustatyta, kad Komisija pagal kompetenciją įgyvendino strategijų ir ilgalaikių programų nuostatas, už kurių įgyvendinimo priemones Komisija savarankiškai, ar kartu su kitomis institucijomis buvo atsakinga. Neįgyvendinta *Valstybinės vartotojų teisių apsaugos 2015-2018 metų strategijos* Komisijai pavesta priemonė – iki 2015 m. I ketv. sukurti naują interneto svetainę, kurioje vartotojams ir vartotojų asociacijoms konkrečiai, koncentruotai ir aiškiai būtų pateikiama informacija apie energetikos sektorių.

2. Komisija parengė ir įgyvendina šias programas:

- Energetikos ir geriamojo vandens sektorių kainų reguliavimo bei rinkos priežiūros programą (tęstinė);
- Energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016-2017 m. programą;
- Kovos su korupcija programą;
- Komisijos energetinių paslaugų vartotojų bei ūkio subjektų švietimo ir ugdymo programą;
- Komisijos veiklos žinomumo visuomenėje didinimo 2014-2015 m. programą.

Iš Komisijos parengtų ir įgyvendinamų programų, vidaus audito atlikimo dienai neįgyvendintos 2 priemonės: *Komisijos veiklos žinomumo visuomenėje didinimo 2014-2015 m. programos* priemonė - *Suorganizuoti seminarus vartotojams aktualiais energetikos klausimais* (priemonė neįvykdyta dėl viešojo pirkimo konkursą laimėjusio paslaugų teikėjo kaltės); priemonė *Kreiptis į Europos energetikos reguliuotojų tarybą dėl sukurtų vizualių priemonių adaptacijos lietuvių kalba* (priemonė neįvykdyta nes nebuvo skirti asignavimai priemonei finansuoti).

Neįvykdytos priemonės perkeltos į *Energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016–2018 metų programos* priemonių planą ir bus įgyvendinamos 2016 m.

3. Komisijos energetinių ir geriamojo vandens paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programų vykdymo metu ir baigus įgyvendinti šias programas nerengiamos programų vykdymo ataskaitos. Dėl to, už programos vykdymo kontrolę atsakingam asmeniui, faktiškai neturint programų vykdymo duomenų, sudėtinga atlikti programų įgyvendinimo priemonių planų vykdymo kontrolę.

Rekomenduojama už programos vykdymą atsakingam Komisijos struktūriniam padaliniiui parengti ir ataskaitinių metų pabaigoje pateikti programų vykdymo ataskaitas už programų vykdymo kontrolę atsakingam asmeniui. Įgyvendinus programą, už programos vykdymą atsakingam Komisijos struktūriniam padaliniiui parengti ir pateikti už programos vykdymo kontrolę atsakingam asmeniui programos įgyvendinimo ataskaitą, įvertinant, ar programos priemonių planas buvo vykdomas iš esmės laikantis programos nuostatų, principų bei tikslų, o programos priemonių įgyvendinimas sudarė sąlygas realizuoti strateginius programos tikslus.

4. *Komisijos kovos su korupcija 2012-2013 metų programos* priemonių plane numatyta priemonė – anoniminių apklausų ir anketų būdu įvertinti visuomenės požiūrį į korupcijos pasireiškimo Komisijos veikloje sąlygų ir prielaidų tikimybės dydį bei įvertinti visuomenės pasitikėjimą Komisija ir jos priimamais sprendimais – nebuvo įgyvendinta. Rekomendacija dėl

neįvykdytos priemonės neteikiama, nes ateinančiais ataskaitiniais laikotarpiais planuojama anoniminių apklausų ir anketų būdu įvertinti visuomenės požiūrį į korupcijos pasireiškimo Komisijos veikloje sąlygų ir prielaidų tikimybės dydį bei įvertinti visuomenės pasitikėjimą Komisija ir jos priimamais sprendimais.

5. Komisija, vadovaujama si finansų ministro 2010 m. spalio 25 d. įsakyme Nr.1K-330, rekomenduojamais veiklos efektyvumo vertinimo kriterijais, vertina ir vykdo periodinę savo veiklos stebėseną. Komisijos veiklos efektyvumas vertinamas pagal nustatytas kriterijų reikšmes. Vertinimo kriterijų, kurių reikšmės nenustatytos, vykdoma kasmetinė stebėseną, veiklos efektyvumas lyginamas su praėjusio laikotarpio rezultatais. Veiklos efektyvumo vertinimo kriterijų apibendrintos reikšmės naudojamos kaip rezultato vertinimo kriterijus Komisijos strateginiame veiklos plane: pirmo tikslo *Integruotis į ES reguliavimo sistemą ir padidinti Komisijos veiklos efektyvumą* rezultato vertinimo kriterijus *Komisijos bendrųjų funkcijų atitiktis LR finansų ministro nustatytiems bendrųjų funkcijų veiklos efektyvumo vertinimo kriterijams* apskaičiuojamas kaip vidurkis nuo visų nustatytų siektinų reikšmių.

6. Įvertinus Komisijos vidaus kontrolės procedūras programų (planavimo) srityje ir atsižvelgus į vidaus audito metu nustatytus faktus, vidaus kontrolė vertinama kaip **gera**, ir tobulintina atsižvelgiant į išdėstytus pastebėjimus bei pateiktas rekomendacijas.

Vidaus audito skyriaus vedėjas

Rolandas Pauža